

KÖY NASIL TETKİK EDİLMELİDİR?

Yazan: Salâhaddin Demirkan — Kültür basımevi İstanbul 1942, S. 32 (Broşür). (Eminönü Halkevi DİL ve Edebiyat şubesi neşriyatından: 20).

Eminönü Halkevi köycülük şubesinde meşgul olan Salâhaddin Demirkan, halkevinde çalışan gençlere köy tetkiklerinde rehberlik etmek üzere bu broşürü neşretmiştir. İstanbul vilâyetinde köycülük işleriyle uğraştığı için pratik bilgisi olan bu zat kendi tecrübe-lerine dayanan böyle bir rehberle köy tetkiki yapmak isteyenlere yol göstermektedir. Burada köy tetkikinde ilk kaideler başlığı altında köye ve köylüye nüfuzun zorluklarından bahsediliyor. Tipik köyün ve tipik ailenin nasıl seçileceği söyleniyor. İşletme neveleri gösterilip önce işe köyün coğrafyasile başlanıyor. Sonra iş hayatına giriliyor: Burada istihsal mevzuları, istihsal vasıtaları, mülkiyet, miras, tasarruf, ailenin kuruluşu, yaşama tarzına dar sorular veriliyor. Bir aile bütçesi inceleniyor; aile nüfusu, mallar, hayvanlar, çift âletleri, istihsal sermayesi, ailenin umumî masrafları işletme gelirleri, safi kâr hesabı, yaşama safhaları sorulara giriyor.

Köyde manevî, zihnî unsurlar başlığı altında işin idaresi, ticaret, kültür durumu, din tetkik edilecektir. En son sorular umumî içtimaî vakıalara aittir ki, bunlar da komşuluk münasebetleri köy idaresi ve köyün tarihidir.

HALK EDEBİYATI

Yazan: Ankara DİL - Tarih - Coğrafya Fakültesi folklor doçenti Pertev Boratav - 1942 Ankara.

İnsan mecmuasında folklore dair bir makale silsilesi neşreden ve Folklor adlı eserile bu sahadaki dağınık ve methodsuz bütün araştırmalara nizam vermek yoluna girmiş olan Pertev Boratav, yeni neşretmiş olduğu "Halk Edebiyatı" adlı kitabında derslerinin birinci kısmını bol malzeme ile vermektedir.

Müellif, mevzuunun çerçevesini muhafaza için ilmî bir dikkat göstermekle beraber kitabta hem akademik lisan, hem de doğmatik ifadeden kaçılmış olması eserin ilk göze çarpan güzel vasıfla-

rındandır. Folklor metodlarına, plânlara ve örnek metinlere ayrılan sayfeler kitabın büyük bir kısmını teşkil ediyor. Müellifin de kaydettiği gibi, bizde folklorla ait bilginin âdeta mevcut olmaması veya yanlış tefsir ve tamimlerin yer bulması daha etraflı izahata ihtiyaç göstermektedir.

“Köroğlu”, “Folklor ve Edebiyat” adlı kitaplarında mevzuunu daha ziyade bir tezi müdafaa şeklinde inkişaf ettirmiş olduğu halde, burada didaktik kalmayı tercih etmiş görünüyor.

Fakat bu endişe ile olacak ki, kitapta zaman zaman ekletik bir istikametin akislerini tesbit etmek kabildir. Memleketimizde folklor sahasında hemen hemen tek başına çok yeni fikirlerin yerleşmesine âmil olmuş olan P. N. Boratav’dan klâsik bir tedrisat programı ve kadrosu içinde tam manasile sistematiklik beklemek te haksızlık olur.

P. Boratav’ın Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde verdiği halk edebiyatı derslerini ihtiva edecek dört kitaptan “Giriş” kısmına ayrılmış olan bu kitap, diğer kitaplara ait bahisleri derli toplu bir şekilde vermektedir. Kitap nazari ve pratik diye iki kısma ayrılmıştır. Nazari kısımda folklorün tarihçesi, sahası, diğer ilimlerle münasebeti, folklor ve sanat, folklorün kaynakları ve folklorün metodları gibi bahisler üzerinde durulmaktadır.

BERGAMADA EFSANELER, ADETLER

Yazan: Osman Bayatlı — Vakit matbaası, İstanbul 1941, S. 71

Bergama müzesi müdürü Osman Bayatlı tarafından neşredilen bu etnoğrafya malzeme kitapçığı profesör Süheyl Ünver’in bir takrizi ile neşredilmiştir. Anadilunun bütün vilâyetlerinde mahallî etnoğrafya ve folklore dair bu tarzda eserler neşredilmiş olsa Türkiye’de etnoğrafya ve sosyoloji ile meşgul olanlar için şimdilik kâfi malzeme toplanmış olacaktır. Kütahyada Halil Kadri Erdem tarafından aynı şekilde bir kitap çıkarıldığı gibi, Manisada da bu tarzda bir eserin neşredilmiş olduğunu biliyoruz. Osman Bayatlı Bergamaya ait efsanelerden Bergama surları, Nemrud Cebbar, Nuh ve Kayıkçılar, Aç öldüren suyu, Güzellik suyu, Kısmet kayası, Gemilerin kaleye hücumu, Bergama köşkü, Üç kardeşler katı, Hamaz çakılı, Hacet kuyusu, Kadı mezarlığı, Âşıklar - Işıklar, Gelintaşı adlı